

CHRISTIANE BERKVENNS - STEVELINCK

Marc-Alain Ouaknin

De joodse gids van deze tijd

SKAN DALON
LON. NUREN. S. D. POST. 1. 2. 3.

Inhoudsopgave

Inleiding: Marc-Alain Ouaknin	7
1. Blijf vragen	11
2. Kijk naar het vonkje licht in de ogen van de ander	23
3. Weg met alle dogma's	37
4. Leer te strelen	47
5. Ontmoet de ander en je leven krijgt kleur	55
6. Mijn boek en ik, wij twee	63
7. Het is verboden oud te worden	73
8. God op maat? Ja graag!	83
9. Zonder humor geen leven	93
Epiloog	102
Bibliografie	103

Inleiding

Onze tijd vraagt om gidsen die de weg wijzen naar verrassende ontdekkingen, om leermeesters die de gave hebben onvermoede perspectieven te openen en in onbekende ruimten binnen te leiden. Mensen die het hart verruimen, de geest aanscherpen en de ziel verheugen. De Franse filosoof, rabbijn, psychoanalyticus, dichter en kinderboekenschrijver Marc-Alain Ouaknin (spreek uit: *waknien*) lukt het telkens weer. Als je een boek van hem leest, betreed je als het ware een onbekend gebied; een interview met hem maakt je nieuwsgierig naar zijn denken; als je een web-college van hem volgt ontdek je een nieuwe horizon.

De vele boeken van Ouaknin zijn in dertig talen vertaald en zijn invloed reikt tot ver buiten de joodse gemeenschap. Op de radiozender *France culture* verzorgt hij op zondagochtend een serie uitzendingen onder de naam *Talmudiques*. Daarin ontmoet hij diverse gasten met wie hij op zoek gaat naar de betekenis van het joodse denken in de huidige Europese cultuur. Op de televisiezender *France 2*, die hier en daar in Nederland kan worden ontvangen, is hij een graag geziene gast (via internet zijn de tv-uitzendingen gemakkelijk te volgen). Daar blijkt dat hij het debat niet schroomt.

De komende tijd zal Ouaknin zich toeleggen op een nieuwe vertaling van de Thora, met commentaar. Omdat hij één vers per dag vertaalt, verwacht hij het werk in twaalf en een half jaar te voltooien. Samen met de deelnemers aan het *Atelier Targoum* (werkplaats voor Bijbelvertaling) legt hij een aantal voorstellen tot vertaling voor, waarbij de volgorde en de meervoudige betekenis van de oorspronkelijk Hebreeuwse woorden centraal staan. Opnames van de werksessies zijn te zien op de zeer uitgebreide joodse site *akadem.fr*. Het eerste deel van deze Bijbelvertaling zal verschijnen in 2017.

Ouaknin is niet gemakkelijk in een hokje te plaatsen. Hij weigert te worden neergezet als liberaal of orthodox. 'Ik ben een gewone rabbijn,' zegt hij, 'en ik richt mij tot elke stroming, binnen en buiten het jodendom.' Deze opstelling verklaart zijn succes in niet-joodse kringen. Maar zijn ruimdenkendheid wordt hem niet altijd in dank afgenomen. Ook zijn humor wordt niet door iedereen gewaardeerd. Niet verwonderlijk in het geval van een rabbijn die stelt: 'Ik ben een atheïstische rabbijn, God zij dank!'

Jaren geleden ontmoette ik Marc-Alain Ouaknin voor het eerst. In 2001 publiceerde uitgeverij Boom een Nederlandse vertaling van zijn succesvolle boek *De tien geboden*. Zes jaar eerder was al van hem verschenen: *Aan jou geef ik mijn verhalen*, een fraai geïllustreerd kinderboek met joodse vertellingen.

Ouaknins boek *De tien geboden* betekende voor mij de ontdekking van een inspirerende leermeester. Een gids die mij van hardnekkige, vaststaande ideeën afhielp en enthousiast maakte voor een nieuwe manier van lezen en denken. De vrijheid die daardoor ontstond was voor mij een openbaring. Omdat ik het geluk heb Franstalig te zijn, kon ik me

laven aan zijn geschriften en web-colleges. En boek na boek, uitleg na uitleg, bleek Marc-Alain Ouaknin in staat te zijn zijn nieuwe perspectieven te openen. Je kunt niet naar hem luisteren zonder door elkaar geschud te worden. Het lijkt net of je geest zich verruimt. Een ervaring die ik in geen jaren had gekend en die ik graag wil delen met de Nederlandse lezers.

Marc-Alain Ouaknin wordt geboren te Parijs in 1957. Als zoon van opperrabbin Jacques Ouaknin staat hij in de traditie van sefardische joden, die werden verdreven van het Iberische Schiereiland. Van zijn moeder heeft hij de traditie van de askenazische joden, afkomstig uit Midden-Europa, meegekregen. Deze dubbele achtergrond maakt hem al vroeg tot een bruggenbouwer tussen verschillende stromingen. Hij weet voortdurend meerdere wegen tegelijk te bewandelen. Zo studeert hij filosofie terwijl hij ook zijn opleiding als rabbin voltooit. Dit vermogen om ogenschijnlijk tegengestelde zaken te verbinden is kenmerkend voor Ouaknin.

Ouaknin behoort tot de derde generatie van de *Ecole de pensée juive de Paris*, de joodse filosofische school die, na de shoah, in Frankrijk werd opgericht om tot een nieuw begrip van de joodse traditie te komen. Hij tracht het denken van Levinas, de leermeester die zijn doctoraat begeleidde, te verbinden met elementen uit de kabbala, met het chassidisme en met de verteltraditie van Martin Buber. Voor hem heeft een tekst talloze betekenissen, die het leven heel concreet verrijken. Ouaknin is een virtueuze lezer die oude partituren als nieuw laat klinken. Als kenner van het hedendaagse leesonderzoek en van de ontwikkelingen in de psychotherapie is hij in staat om onverwachte verbanden te leggen. Vanuit deze verschillende perspectieven ontstaat bij hem een ethi-

sche reflectie die tegelijk allesomvattend én toepasbaar in het dagelijks leven is.

Dit boek leidt de Nederlandse lezer het denken van Marc-Alain Ouaknin binnen. U zult een dynamisch gedachtegoed aantreffen. Dat kan ook haast niet anders bij een auteur die oog heeft voor de noodzaak van voortdurend 'leren' (*lernen*, een centraal begrip in het joodse denken). En de lezer zal ervaren dat het leren bij Ouaknin met veel humor gepaard gaat!

het vermogen om zich
te verwonderen
maakt van de mens
een vrij wezen

1